



28. huhtikuuta 2016

Pohjoismaiden neuvostolle

Kirjallinen kysymys E11/2016

**Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallitusten sekä Ahvenanmaan maakuntahallituksen vastaus kirjalliseen kysymykseen alkoholin järjestäytyneestä maahantuonnista ja salakuljetuksesta**

Pohjoismaiden neuvosto on esittänyt kirjallisten kysymyksen Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallituksille sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle alkoholin järjestäytyneestä maahantuonnista ja salakuljetuksesta.

Olen saanut kultakin hallitukselta sekä Ahvenanmaalta aineistoa kysymykseen vastaamiseksi. Aineisto on koottu liitteeseen.

Valtiovarainministeri

Alexander Stubb

Liite

Hallitusten vastaukset

## **1. Minkälainen ongelma alkoholin järjestäytynyt maahantuonti, salakuljetus ja laitton kauppa on maassanne?**

### 1.1. Suomi

Suomessa alkoholin matkustajatuonti ja erityisesti siihen liittyvä piilevä tuonti myyntiä varten on jo pitkään ollut ongelma. Erityisesti 2010-luvulla alkoholiveron veropohja on laskenut ja matkustajien ulkomailta tuomien alkoholijuomien määrä on kasvanut. Lähialueiden alhaisempi verotaso lisää matkustajatuonnin houkuttavuutta. Alkoholin matkustajatuontia esiintyy huomattavassa määrin EU-maiden sisällä, mikä aiheuttaa erityisiä haasteita valvontatoimille. Matkustajatuonnista tehtyjen tutkimusten mukaan suomalaiset matkustajat toivat Suomeen 72 miljoonaa litraa alkoholijuomia vuonna 2015.

Alkoholia tuodaan Suomeen eniten Virossa, mutta myös muista EU-maista ja jossain määrin myös Venäjältä. Matkustajatuonnissa suuri osuus on piilevää kaupallista tuontia. Esitutkimusten mukaan jakelutoimintaan liittyy usein kiskontaa. Alkoholia tilataan yhä useammin Keski- ja Etelä-Euroopassa sekä Virossa toimivista ulkomaisista verkkokaupoista. Tullin havaintojen mukaan lakisääteisten verojen maksua Suomeen laiminlyödään usein alkoholin verkkomyynnissä.

### 1.2. Ahvenanmaa

Ahvenanmaan toimintaympäristöön vaikuttaa vahvasti 32 saapuvaa ja lähtevää alusta vuorokaudessa Ahvenanmaan satamissa. Suuri osa aluksista on liikkeellä öisin. Maarianhaminan satama on Suomen kolmanneksi suurin ulkomaanliikenteen matkustajasatama ja Eckerön Berghamn on neljänneksi suurin. Valvontatyötä Ahvenanmaan satamissa vaikeuttaa tullityöntekijöiden vähäinen määrä: henkilökuntaa ei ole saatavilla vuorokauden ympäri. Viime vuosina Ahvenanmaalla on tehty yksittäisiä suuria alkoholitakavarikkoja. Salakuljetusta esiintyy, mutta sen laajuutta on vaikeaa arvioida.

### 1.3. Ruotsi

Viime aikoina on havaittu erilaisia ilmiöitä, joihin liittyy laajat huijaukset valmisteveron alaisten tuotteiden kanssa. Valmisteveron alaisilla tuotteilla tarkoitetaan tässä yhteydessä alkoholia, tupakkaa ja energiavalmisteita. Tällainen ilmiö on naapurimaihin järjestettävät matkat, joilla palkatut henkilöt esiintyvät matkustajina ja väittävät omistavansa kuljetettavana olevat suuret alkoholimäärät, jotka myöhemmin kuitenkin myydään laittomasti (niin kutsutut viinabussit). Valmisteveron alaisten tuotteiden laitonta maahantuontia ja käsittelyä esiintyy myös muissa muodoissa. Esimerkkinä voidaan mainita niin kutsutun lykkäysmenettelyn (verottamattomien tuotteiden siirtoa koskeva yhteinen eurooppalainen menettely) alaisuudessa siirrettävät tuotteet katoavat matkalla tai tuotteiden veroa ei koskaan makseta Ruotsiin verovelvollisuuden astuessa voimaan.

Useat eri viranomaiset valvovat valmisteveron alaisten tuotteiden maahantuontia ja käsittelyä. Tulli saa tehdä tarkastuksia muun muassa alkoholi- ja tupakkatuotteiden sekä energiavalmisteiden kuljetusta koskevan valmisteverotarkastuslain (1998:506) sekä tullilaitoksen valtuuksia Ruotsin ja toisen EU-maan rajalla määrittelevän lain (1996:701) nojalla. Verovirasto saa muun muassa veromenettelylain nojalla (2011:1244) tehdä valmisteverotarkastuksia ja tarkastuskäyntejä hyväksytyjen toimijoiden luona, joilla on lupa käsitellä verottamattomia valmisteveron alaisia tuotteita. Tämän lisäksi poliisi ja talousrikosvirasto voi käynnistää toimia rikosepäilyn ilmetessä.

Valmisteveron alaisia tuotteita koskeva lainsäädäntö ja valvontatyö onkin monimutkaista ja vaatii toimivaa yhteistyötä asianomaisten viranomaisten välillä, jotta saadaan varmistettua, ettei lainsäädäntöä kierretä ja jotta voidaan luoda viranomaisille paremmat edellytykset tarttua esimerkiksi järjestettyjen matkojen muodossa tehtäviin vakaviin huijauksiin.

#### 1.4. Tanska

Tanskan arvion mukaan alkoholin laittoman kaupan ongelma on vähäinen.

Alkoholimarkkinoiden hallinnoinnin yksinkertaistamiseksi Tanska poisti 1. tammikuuta 2014 lähtien vaatimuksen viinapullojen merkitsemisestä sinettinauhalla.

Sinettinauhojen poistamisen yhteydessä Tanskan verovirasto lisäsi tarkastuskäyntejä kaupoissa. Vuonna 2015 tehdyt tarkastuskäynnit eivät osoittaneet mitään merkkejä kasvaneista petoksista alalla. Vuoden 2015 kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen verotulojen analysointi osoittaa, että sinettinauhojen poisto ei ole vaikuttanut lainkaan maksettavien verojen määrään.

#### 1.5. Norja

Alkoholin järjestäytynyt maahantuonti ja laitton kauppa on vuosien mittaan muuttunut kontteihin piilotettujen säiliöiden suurten viinaerien maahantuonnista pääasiallisesti pienempiin eriin, joita tuodaan pakettiautolla Ruotsin rajan yli. Autot on usein mukautettu salakuljetustarkoitukseen esimerkiksi jäykemmillä jousituksilla. Paljastuvat salakuljetusyrietykset ovat usein oluen ja viinan salakuljetusta alkuperäispakkauksissa. Lisäksi salakuljetusta esiintyy tavallisen tavarankuljetuksen yhteydessä piilotetuna muun kuljetettavan tavaran joukkoon kuorma-autoissa. Taulukossa on alkoholitakavarikkotilastoja vuosilta 2014 ja 2015.

Takavarikoidut tuotteet	Tilanne 31.12.2015		Tilanne 31.12.2014	
	Takavarikkojen määrä	Takavarikon suuruus	Takavarikkojen määrä	Takavarikon suuruus
<b>Alkoholijuomat</b>				
Väkevät alkoholijuomat	6 434	59 370 litraa	6 757	62 480 litraa
Yli 60-prosenttinen alkoholi	41	2 537 litraa	44	358 litraa
Viini	3 206	46 412 litraa	3 885	49 058 litraa
Olut	5 172	484 482 litraa	4 951	507 738 litraa

## 2. Miten te pyritte vähentämään alkoholin järjestäytyntä maahantuontia, salakuljetusta ja alkoholin laitonta kauppaa?

#### 2.1. Suomi

Suomessa toimia on aktiivisesti suunnattu Virosta tulevaan matkustajatuontiin, johon liittyy myös piilevää kaupallista tuontia. Vuonna 2013 tartuttiin esimerkiksi varustamojen laittomaan menettelyyn näiden markkinoidessa etukäteistilauksia, joiden myötä autotta matkustavat saattoivat hakea suuria määriä alkoholijuomia, sillä juomat luovutettiin matkustajille vasta satamassa. Verovapaus edellyttää sitä, että matkustaja kuljettaa itse tuotteensa Suomeen.

Vuonna 2014 kansalliseen valmisteverolakiin sisällytettiin alkoholia koskevat ohjetasot valmisteverodirektiivin mukaisesti. Lisärahoituksen turvin Suomen tulli on voinut lisätä alkoholin matkustajatuonnin valvontaa tehostetuilla valvontaiskuilla ja tavallisella päivittäisellä valvonnalla. Tulli on myös selvittänyt kokonaisuuksia, joihin liittyy alkoholin laitonta maahantuontia ja jakelua sen lisäksi, että osaa niistä on käsitelty hallintolainkäytön puolella. Vuonna 2015 toteutettiin sosiaalisen median viranomaisyhteistyönä Omaan käyttöön! -verkkokampanja, jonka tavoitteena oli tiedottaa ohjetasoista ja selvittää, millä tavalla alkoholijuomien matkustajatuonti eroaa kaupallisesta tuonnista. Aiempaa paremmat toimintaedellytykset ovat vaikuttaneet selvästi valvonnan tuloksiin. Viranomaisten toteuttaman haastattelututkimuksen mukaan alkoholin matkustajatuonnin kasvu on vähentynyt.

Suomessa tulli on puuttunut alkoholin verkkokaupassa esiintyviin väärinkäytöksiin lisäämällä verovalvontaa. Tulli on myös kerännyt tietoa verkkokaupoista ja niiden toiminnasta eri EU-maissa. Selvityksen pohjalta tulli ottaa yhteyttä alkoholia Suomeen myyviin verkkokauppoihin. Tavoitteena on ohjata yritysten toimintaa valmisteverolainsäädännön mukaiseksi. Alkoholin etämyyjinä toimivia verkkokauppayrityksiä kehoitetaan antamaan selonteko aiotuista toimista lakisäätteisten verojen maksamiseksi Suomeen suuntautuvassa etäkaupassa. Tulli voi jälkiverotusta koskevan ajan sisällä verottaa alkoholin etämyyjiä, jotka ovat myyneet alkoholia Suomeen maksamatta lakisäätteisiä veroja.

Lisäksi on tärkeää toteuttaa tullitarkastuksia sisäisillä rajoilla, kun se on perusteltua. Tullilaitoksen tulee saada riittävästi etukäteistietoa matkustajista silloin, kun liikenteen profilointi on mahdollista tällä tavalla. On syytä hyödyntää erilaisia teknisiä apuvälineitä ajoneuvojen ja matkustajien tunnistamisessa.

## 2.2. Ahvenanmaa

Riskianalyysin pohjalta tehdään kohdennettuja tarkastuksia.

## 2.3. Ruotsi

Ruotsin tullilaitokselle lähettämässään vuoden 2016 sääntökirjeessä Ruotsin hallitus on määritellyt kaksi tavoitetta, joiden avulla pyritään tarttumaan toisaalta järjestäytyneeseen ja laajamittaiseen rikollisuuteen, toisaalta alkoholin laittomaan maahantuontiin ja salakuljetukseen. Neljännen, järjestäytyntä ja laajamittaista rikollisuutta koskevan tavoitteen kautta tullia kehoitetaan panostamaan järjestäytyntä ja laajamittaista rikollisuutta rajoittaviin toimiin. Tässä yhteydessä hallitus esittää, että tullin tulee osaltaan pyrkiä huumausaineiden, alkoholin tai tupakan salakuljetuksen tai talousrikosten parissa toimivien rikollisverkostojen määrän vähentämiseen. Kuudennen tavoitteen – alkoholi ja tupakka – myötä tullin tulee rikosten torjunnassa panostaa laajamittaisen tai säännöllisen alkoholin ja tupakan maahantuonnin estämiseen. Tullin tulee osaltaan vähentää laittomasti maahan tuodun alkoholin ja tupakan saatavuutta.

Lisäksi Ruotsin hallitus on antanut 26. marraskuuta 2015 (Fi2015/05353/S3) tulliviranomaisille, poliisiviranomaisille, talousrikosvirastolle ja verovirastolle tehtäväksi selvittää, miten viranomaiset työskentelevät valmisteveron alaisten tuotteiden laittoman maahantuonnin estämiseksi ja yhteistyön parantamiseksi. Tehtävään sisältyy salakuljetuksen ja valmisteveron alaisten tuotteiden muun laittoman käsittelyn torjumiseksi toteutettujen käytännön toimien arviointi ja raportointi.

Yhteinen osaraportointi selvityksestä ja yhteistyön parantamismahdollisuuksien analyysistä palautetaan Ruotsin valtiovarainministeriölle 1. lokakuuta 2016 mennessä. Yhteinen loppuselvytys toteutetusta toimista ja niiden vaikutuksista sekä operatiivisessa työssä että salakuljetuksen ja valmisteveron alaisten tavaroiden muun laittoman käsittelyn torjunnassa toimitetaan valtiovarainministeriölle 1. lokakuuta 2017 mennessä.<sup>1</sup>

## 2.4. Tanska

Tanskan veroviraston työtä alkoholijuomien laittoman maahantuonnin estämiseksi tehdään useammalla tasolla.

Laittoman maahantuonnin valvontatyö järjestetään osittain kansallisen valmisteveron alaisten tuotteiden laittomaan maahantuontiin keskittyvän panostuksen kautta. Työtä kuvaillaan veroviraston vuoden 2016 toimintasuunnitelmassa osoitteessa <http://www.skat.dk/getFile.aspx?Id=130220>.

Verovirasto saa myös kansalaisten ja yritysten ilmoituksia alkoholijuomien laittomasta kaupasta. Ilmoitukset koskevat useimmiten

---

<sup>1</sup> Toimeksianto ja sitä koskeva päätös on liitteenä.

- yksityistä myyntiä autotalleista, siirtolapuutarhoista tai autojen säilytystiloista käsin
- myyntiä yhdistyksissä tai työpaikoilla
- myyntiä arvonlisäverovelvollisissa yrityksissä.

Verovirasto tarkastaa ilmoituksen ja järjestää sen jälkeen tarkastuskäynnin selvityksen suositusten pohjalta.

EU:n EMCS-järjestelmän (valmisteveron alaisten tuotteiden tietojenvaihtojärjestelmän) kautta Tanskan verovirasto valvoo väkevien alkoholijuomien tavanomaisesta poikkeavaa maahantuontia. Järjestelmän tietojen pohjalta verovirasto tekee tarkastuksia yrityksiin, joissa näyttää olevan ristiriita maahan tuotujen alkoholipitoisten juomien määrän ja verotusta varten ilmoitetun määrän välillä.

Erityisesti Saksan rajalla, eli Rødbyn, Gedserin ja yleisesti Etelä-Tanskan tullivalvonnassa, jossa hyödynnetään liikkuvia valvontayksiköitä, riskianalyysia ja tiedustelua, verovirasto tekee pistokoetarkastuksia ajoneuvoihin tavoitteena valvoa valmisteveron alaisten tuotteiden maahantuontia. Tuotteet ovat enimmäkseen viiniä ja olutta ja vähäisemmässä määrin virvoitusjuomia, suklaata ja väkeviä alkoholijuomia.

Veroviraston tarkastaessa valmisteveron alaisten tuotteiden maahantuontia määrää arvioidaan suhteessa ”omaan käyttöön”. Jos yksityishenkilö tuo sellaisen määrän tuotteita, joiden ei voida arvioida kohtuudella tai uskottavasti tulevan omaan käyttöön, niistä peritään maksu. Jos yksityishenkilö on ulkomaalainen, tuotteet takavarikoidaan, kunnes maksu on maksettu. Ulkomaalaisilla on havaittu olevan tanskalaisia useammin matkassaan käteistä ja he kykenevät sen myötä maksamaan maksun pysäyttävässä. Kun maksu on maksettu, henkilö voi jatkaa matkaansa tuotteet mukanaan.

Verovirasto työskentelee yleisellä tasolla muiden asianomaisten viranomaisten kanssa terveydelle mahdollisesti haitallisten tuotteiden torjumiseksi, koska niiden esitetään olevan jotakin muuta kuin mitä ne ovat.

## 2.5. Norja

Norjan tullilaitos työskentelee alan tiedonannon, tiedustelun ja valvonnan parissa. Vuonna 2016 tiedustelutyötä lisätään. Tullilaitos perustaa tiedustelu- ja analyysikeskuksen syksyn 2016 aikana. Yksi keskuksen tehtävistä tulee olemaan eri tuotteiden kehittäminen alan tiedustelutoimintaan.

Ruotsin vastaisen rajan kameravalvonta on johtanut useiden alkoholin salakuljetustapausten paljastumiseen, ja tätä työtä laajennetaan nyt kaikille Ruotsin ja Suomen vastaisille rajanylityspaikoille. Teemme myös yhteistyötä muiden maiden tulliviranomaisten kanssa, muun muassa tiiviisti muiden Pohjoismaiden kanssa. Pidämme myös tiiviisti yhteyttä ja teemme läheistä yhteistyötä poliisin kanssa alkoholin ja muiden tuotteiden salakuljetuksen torjumiseksi.

## **3. Miten Pohjoismaat voisivat tehdä yhteistyötä järjestäytyneen alkoholin maahantuonnin, salakuljetuksen ja laittoman kaupan kitkemiseksi?**

### 3.1. Suomi

Alkoholin verkkomyynti ja erityisesti rajat ylittävä etämyynti on kasvava ilmiö. Useissa Pohjoismaissa valtiolla on monopoli alkoholin vähittäiskaupassa. On kuitenkin epäselvää, mikä eri Pohjoismaiden asenne etämyyntiin on ja miten etämyyntiä koskevat säännökset on kirjattu kunkin maan kansalliseen lainsäädäntöön. Esimerkiksi Suomen alkoholilain mukaan rajat ylittävä alkoholin etämyynti on kielletty. Olisi hyvä yhdessä yhtenäistää Pohjoismaiden lainsäädäntöä tältä osin suhteessa EU-lainsäädäntöön, jotta voisimme etukäteen varautua alkoholin verkkomyynnin kasvuun.

Pohjoismainen tulliyhteistyö on perinteisesti ollut hyvin aktiivista. Pohjoismainen tullihallintoneuvosto tekee muun muassa yhteistyötä koulutusasioissa ja sen alaisuudessa on useita valvontaan keskittyviä alatyöryhmiä. Muita yhteistyömuotoja ovat Norjan, Ruotsin ja Suomen välinen rajatulliyhteistyö, ja kahdenvälisiä kokouksia pidetään sekä pääjohtaja- että osastotasolla. Myös PTN-foorumissa (pohjoismainen poliisi- ja tulliyhteistyö) on mahdollista keskustella ammattirikollisuuteen liittyvistä ongelmista sekä jakaa tilannekuvia tullilaitosten välillä säännöllisesti. Yllä mainitun foorumin olisi varmasti mahdollista ottaa käsittelyyn alkoholin jakelu ja salakuljetus sekä alkoholin laitton kauppa, ja pyrkiä yhteistyössä löytämään menetelmiä ilmiöiden taltuttamiseksi.

### 3.2. Ahvenanmaa

Lisäämällä Pohjoismaiden välistä tiedonvaihtoa.

### 3.3. Ruotsi

EU:n alaisuudessa on laadittu useita alkoholin laittoman maahantuonnin torjumisaloitteita, muun muassa Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntafoorumien ja maantieteellisiä merkintöjä ja alkuperänimityksiä käsittelevän komitean verovalmisteryhmän alaisuudessa. Ruotsista työhön osallistuvat tullilaitos, verovirasto ja talousrikosvirasto. Vuonna 2015 toteutettiin kaksi Puolasta Norjaan ja Ruotsiin suuntautuvan salakuljetuksen tai laittoman tupakan- ja alkoholintuonnin valvontaiskua.<sup>2</sup> Ruotsin viranomaisten lisäksi iskuun osallistui myös Puolan ja Norjan vastaavia viranomaisia. Myös tullihallintoneuvoston työryhmässä on tehty aiheeseen liittyvää työtä ja siitä on myös laadittu suosituksia sisältävä raportti. Edellä mainittua kansainvälistä työtä tulee analysoida ja se tulee ottaa huomioon mahdollisissa tulevissa yhteishankkeissa.

Hallituksen 26. marraskuuta 2015 antaman toimeksiannon ongelmankuvauksessa käy ilmi, että valmisteveron alaisten tuotteiden laittomaan maahantuontiin sisältyy kansainvälinen ja eurooppalainen näkökulma. Sen vuoksi toimeksiantoon sisältyy myös EU:ssa tehtävän työn huomioiminen. Viranomaisten tulee myös analysoida, miten asianomaisten viranomaisten yhteistyötä EU:ssa sekä muiden maiden kanssa voitaisiin kehittää. Tässä työssä tulee myös analysoida Ruotsin viranomaisten yhteistyön parantamista, minkä myötä kansainvälistä yhteydenpitoa voitaisiin tehostaa.

Pohjoismainen yhteistyö on tärkeää Ruotsille, ja pidämme myönteisenä sitä, että pohjoismaiset viranomaiset hyödyntävät yhteistyömahdollisuuksia järjestäytyneen alkoholin maahantuonnin, salakuljetuksen ja laittoman kaupan kitkemiseksi. Ruotsin hallitus on tehnyt asiasta aloitteen näiden kysymysten parissa työskenteleville viranomaisille antamassaan toimeksiannossa. Nyt odotamme viranomaisten raportointia toimeksiannosta, eikä meillä sen vuoksi ole tällä hetkellä muita toimenpideehdotuksia.

### 3.4. Tanska

Tanskan verovirasto tekee yhteistyötä muiden EU-maiden kanssa useissa yhteyksissä valmisteveron alaisiin tuotteisiin liittyvien petosten ja salakuljetuksen torjumiseksi. Yhteistyötä tehdään myös yleisellä tasolla ja tarpeen mukaan Pohjoismaiden tulliviranomaisten kanssa.

Tanska tekee esimerkiksi yhteistyötä Ruotsin tulliviranomaisten kanssa Juutinrauman siltaliikenteessä väkeviä alkoholijuomia salakuljettavien tai suhteettoman suurien määrien kuljettavien ajoneuvojen osalta.

Lisäksi veroviraston päivystyspalvelu (erikoisyksikkö, joka toimii muun muassa tullitietojen yhdyslenkinä) auttaa pohjoismaisia kollegoita kyselyissä ja tiedonvaihdossa.

Salakuljetusta ja muita mahdollisia esimerkiksi alkoholin salakuljetusta torjuvia panostuksia käsitellään säännöllisesti pohjoismaisella tasolla pohjoismaisen tullihallintoneuvoston kokouksissa (Poh-

---

<sup>2</sup> OA2.9-toimenpide O AP 2015

joismaiden tullien pääjohtajien kokous ja muut viranomaiskokoukset), joissa tavoitteena on muun muassa vaihtaa tietoa ja koordinoita panostuksia.

### 3.5. Norja

Meille on tärkeää, että Pohjoismaat vaihtavat keskenään tietoa konkreettisista tapauksista ja suuntauksista. Tämä on nykyinen menettely, ja meillä on muun muassa tiivistä yhteydenpitoa Pohjoismaiden valvontaelinten välillä. Olemme myös sijoittaneet Malmöön työntekijän, jonka yhtenä panostusalueena on alkoholin salakuljetuksen torjuminen. Ehdotamme myös, että tämä otetaan esille omana kohtanaan Pohjoismaiden tullien pääjohtajien kokouksessa, joka järjestetään Islannissa touko-kesäkuun vaihteessa 2016.